

CZU: 811.133.1:008:327(478+44)

RELAȚIILE DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI FRANȚA PRIN PRISMA FRANCOFONIEI

Violeta COTILEVICI

Universitatea de Stat din Moldova

Necesitatea aderării Republicii Moldova la Francofonie, în 1997, este argumentată de diverse motive de ordin etno-lingvistic, sociopolitic, cultural și istoric. Dimensiunea politică a proiectului francofon are o rezonanță particulară în Moldova. Prin Francofonie, Republica Moldova devine mai democratică, mai deschisă, mai tolerantă și are o poartă suplimentară către Europa. Franța reprezintă partenerul privilegiat al Republicii Moldova în dezvoltarea capacităților de racordare la standardele europene anume prin intermediul acestui factor de verticalitate culturală – Francofonie. Este important să înțelegem faptul că aceasta nu poate fi un substituent al politicii externe, însă este un instrument specific de colaborare multilaterală și bilaterală. Francofonie joacă un rol important în relațiile moldo-franceze, Franța având vocația de a fi un actor important în două zone integrate: Uniunea Europeană și lumea francofonă. În Republica Moldova, Francofonie contribuie la formarea unor noi elite, la promovarea diversității culturale și la crearea de locuri de muncă pentru cetățenii francofoni.

Cuvinte-cheie: *domeniu sociocultural, Francofonie, cooperare moldo-franceză, clase bilingve, modernizare, standarde europene, valori fundamentale.*

RELATIONS BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND FRANCE FROM THE PERSPECTIVE OF THE FRANCOPHONIE

The rationale behind the necessity of the Republic of Moldova's accession to the Francophonie in 1997 comprises various ethno-linguistic, socio-political, cultural and historical reasons. The political dimension of the Francophonie project has a particular resonance in Moldova. Moldova, through the Francophonie, becomes more democratic, more open, more tolerant, and has an additional gateway to Europe. France is the privileged partner of the Republic of Moldova in the development of the capacity to connect to the European standards through this factor of cultural verticality – the Francophonie. It is important to understand that this can not be a substitute for foreign policy, but it is a specific multilateral and bilateral cooperation instrument. The Francophonie plays an important role in the Moldovan-French relations, France having the vocation to be an important actor in two integrated areas: the European Union and the Francophone world. In the Republic of Moldova, the Francophonie contributes to the formation of new elites, to the promotion of cultural diversity and to the creation of jobs for Francophone citizens.

Keywords: *socio-cultural field, Francophonie, Moldovan-French cooperation, bilingual classes, modernization, European standards, fundamental values.*

Introducere

Francofonie reprezintă un cadru privilegiat al dialogului dintre Republica Moldova și Republica Franceză, relevant prin dimensiunea politică, economică de colaborare între statele cu statut de membru, asociat sau observator. Francofonie este o realitate politică și culturală incontestabilă, iar limba franceză este liantul unor activități coordonate între 70 de state și guverne, cu o populație de peste 803 milioane de oameni. Actualmente două state-membre ale Organizației Internaționale a Francofoniei (OIF) sunt membre ale G8 – Franța și Canada, iar 14 state-membre ale Uniunii Europene sunt inclusiv membre cu diferit statut (inclusiv asociat sau observator) ale OIF, fiind evidentă convergența dintre valorile europene și cele francofone (în special promovarea diversității), precum și rolul limbii franceze în practica diplomatică a Uniunii Europene. Francofonie este dispozitivul instituțional care organizează relațiile politice și de cooperare între statele și guvernele care au în comun utilizarea limbii franceze și respectul pentru valorile universale [1]. Organizația Internațională a Francofoniei a fost creată în anul 1967. Acțiunile OIF se extind asupra limbii franceze în sensul în care coeziunea și originalitatea comunității francofone se axează pe partajarea unei limbi comune. Limba franceză reprezintă un instrument privilegiat de comunicare orală și scrisă care trebuie întreținut și dezvoltat pentru a-l afirma la fel de bine în cadrul spațiului francofon și la scară internațională. În paralel, OIF favorizează plurilingvismul printr-o dezvoltare echilibrată a limbii franceze și a limbilor partenere. Această politică lingvistică se articulează în jurul a trei axe majore: promovarea utilizării limbii franceze în viața

diplomatică și internațională; consolidarea statutului și utilizării limbii franceze în societate; consolidarea Observatorului limbii franceze [2].

Republica Moldova a aderat la mișcarea francofonă la 16 aprilie 1993. Pe parcursul următorilor doi ani Moldova a beneficiat de statutul de „invitat special”. În decembrie 1995 Moldova a obținut statutul de „membru-asociat”, iar în noiembrie 1997, la cea de-a 7-a Conferință a Francofoniei, la Hanoi, Moldova obține statutul de membru cu drepturi depline.

I. Relațiile dintre Republica Moldova și Franța prin prisma Francofoniei

Aderarea Republicii Moldova la Francofonie constituie un act legitim, un act de echitate. Există multiple motive de ordin etnolingvistic, sociopolitic, cultural și istoric care argumentează necesitatea aderării Republicii Moldova la Francofonie.

În decembrie 1998, Ch.Josselin, ministru delegat al cooperării și francofoniei, a efectuat o vizită de documentare în Republica Moldova. La întrevvederea oficialului francfon cu președintele P.Lucinschi s-a menționat că Republica Moldova, care a devenit membru cu drepturi depline al Francofoniei, este interesată în dezvoltarea relațiilor reciproc avantajoase atât cu Franța, cât și cu alte țări francfone. Șeful statului a salutat realizarea de către firmele franceze a unor importante proiecte în Republica Moldova, menționând, totodată, necesitatea colaborării mai active a investitorilor francezi în domeniul businessului mic și mijlociu. Ch.Josselin a declarat că Francofonia este disponibilă să acorde Republicii Moldova toată susținerea în soluționarea problemelor cu care se confruntă în perioada de tranziție. Ministrul francez a accentuat că țara sa va sprijini și în continuare eforturile Republicii Moldova de a se integra în Uniunea Europeană. Șeful statului s-a întâlnit cu M.Guillou, rectorul Agenției universitare a Francofoniei, pronunțându-se pentru extinderea activității acesteia în Moldova, menționând că prin intermediul educației și instruirii Francofonia trebuie să devină o comuniune de cooperare în toate domeniile vieții sociale și economice [3].

În cadrul întrevederii cu Ch.Josselin, Prim-ministrul I.Ciubuc a afirmat că aderarea Republicii Moldova la marea familie francfonă a deschis noi perspective de integrare spirituală între hotarele transparente ale Francofoniei. S-a mai menționat că Guvernul apreciază la justa valoare atitudinea tranșantă a Republicii Franceze, care este centrul de gravitate al Francofoniei, vizavi de aspirațiile statului moldovenesc de a armoniza dezideratele spirituale și economice în sânul Comunității Europene. Moldova, aflându-se pe unda de șoc a crizei economice din Rusia, a pus miză pe sprijinul Franței în vederea facilitării prezenței moldovenesti pe piețele de desfacere ale țărilor membre ale Uniunii Europene. Ch.Josselin a exprimat disponibilitatea părții franceze în vederea urgentării implementării performante a Acordului de cooperare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și a menționat că Franța va sprijini în acest sens Moldova, deoarece accesarea unor praguri europene este deseori un lucru meticolos. Astfel, Franța va contribui la îmbunătățirea calității dosarului Moldovei la Uniunea Europeană [4].

În cadrul întrevederii cu Ch.Josselin, ministru al cooperării și francofoniei, V.Matei, vicepreședintele Parlamentului, a afirmat că relațiile dintre Republica Moldova și Franța sunt foarte bune și ele poartă un caracter de parteneriat stabil și durabil. Ambele părți au remarcat cu satisfacție aportul Alianței Franceze și al Ambasadei Franței de la Chișinău în promovarea cu succes a relațiilor cultural-umanitare și științifice, a culturii și civilizației franceze în Republica Moldova. Diplomatul francez a subliniat că țara sa va sprijini și în continuare Republica Moldova în eforturile sale de a se integra în Uniunea Europeană [5].

Se afirmă constant că „viitorul Francofoniei politice, economice și culturale se joacă în mare măsură în jurul construcției europene, nu doar în jurul problemei privind persistența unei politici externe franceze, dar și în interiorul Europei, prin rolul pe care aceasta dorește să-l acorde cooperării cu Sudul” [6]. În discursul său la încheierea misiunii diplomatice la Chișinău, ambasadorul Franței în Republica Moldova, E.Pamboukjian, a reafirmat această legătură în contextul cooperării politice moldo-franceze, menționând că relațiile bilaterale se înscriu în două domenii largi, pentru că Moldova și Franța aparțin Spațiului Francfon. Angajamentul Moldovei în mișcarea Francfonă este unul impresionant. Francofonia nu e doar folosirea aceleiași limbi în comunicare, este o forță motrice a tradițiilor și valorilor. Cel de-al doilea domeniu menționat este cel al relațiilor celor două țări cu Uniunea Europeană. În acest sens ambasadorul afirmă că Franța a făcut totul ca UE sa fie mai vizibilă în Moldova [7].

Un rol important în fortificarea relațiilor moldo-franceze în domeniul sociocultural are vizita istorică a președintelui francez J.Chirac în Republica Moldova, la 4 septembrie 1997. Aceasta este prima vizită a unui șef de stat occidental în Republica Moldova. În timpul acestei vizite J.Chirac a menționat că a fi francfon

înseamnă un întreg mod de a gândi lumea [8]. Vizita președintelui francez în Republica Moldova a fost, întâi de toate, o manifestare a prieteniei față de o țară apropiată Franței prin originile sale culturale.

Evident, Franța poate fi considerată avocatul perspectivei europene a Republicii Moldova, cu o anumită reticență de rigoare. În acest context, principala motivație de acțiune favorabilă a Parisului pentru Republica Moldova este Francofonia, un factor ce merită a fi luat în considerare în contextul în care expansiunea limbii franceze pe teritoriul statelor vecine Uniunii Europene este vădită.

Republica Moldova poate fi considerată cea mai francofonă țară din Europa Centrală și de Est, aderând la Organizația Internațională a Francofoniei (OIF) în februarie 1996 și deținând statutul de stat membru. În prezent, în OIF, Francofonia reprezintă nu doar promovarea limbii franceze, ci, de asemenea, promovarea în lume a diversității limbilor și culturilor, ducând o luptă pentru conservarea bogăției multiculturalismului și multilingvismului.

E.Samson, asistent lingvistic și audiovizual al Ambasadei Franceze și al Alianței Franceze din Republica Moldova, susține într-un interviu că aderarea Republicii Moldova la OIF este o victorie pentru țara noastră, o victorie cu bătaie lungă, nu una de etapă. E o deschidere către lumea întreagă, o posibilitate de a se face auzită pe întreg globul prin tot ce are mai bun – știință, cultură, spiritualitate [9].

Pe lângă accesul la diverse programe culturale și educaționale, apartenența la marea familie a statelor francofone reprezintă încă o cale pentru integrarea europeană a Republicii Moldova. Corespondentul național pe lângă OIF din cadrul Ministerului de Externe al Republicii Moldova I.Novac menționa că afilierea la spațiul francofon comun a creat o serie de oportunități de dezvoltare, prin implementarea numeroaselor proiecte culturale și educaționale. OIF a depășit cadrul lingvistic, reprezentând o platformă eficientă de dialog în domenii prioritare, precum cel al drepturilor omului, democrației și menținerii păcii, protecției mediului, diversității culturale și lingvistice, care oferă largi oportunități de promovare a intereselor Moldovei pe plan internațional.

Vicedirectorul Alianței Franceze în Republica Moldova A.Cibotaru afirmă că prin Francofonie Moldova devine mai democratică, mai deschisă, mai tolerantă și are o ușă suplimentară spre Europa, încă o cale pe care poate să se valorizeze și să-și reafirme atașamentul față de valorile la care a aderat și pe care le declară de la cele mai înalte tribune [10].

În anul 1992 a fost creată Alianța Franceză din Moldova, prima instituție culturală europeană ce și-a anunțat prezența la Chișinău, înainte chiar de deschiderea unei reprezentanțe diplomatice franceze în Republica Moldova. Rolul Alianței Franceze în dezvoltarea relațiilor dintre Republica Moldova și Franța este unul major. Astfel, Alianța Franceză a devenit astăzi un mijloc excelent de promovare a influenței franceze și francofone în Moldova și, de asemenea, un instrument de dezvoltare pentru Moldova și locuitorii ei. Alianța Franceză din Moldova este un actor important în viața culturală din Republica Moldova. Programul său cultural și artistic, ce servește deseori drept model altor actori culturali, este stabilit în acord cu Ambasada Franței și cu structurile culturale locale. Programul se articulează în jurul perioadelor de vârf, activităților renumite și de înaltă calitate, destinate marelui public: „Zilele Francofoniei”, „Festivalul Filmului Francofon” și Festivalul „Noaptea pianistică din Moldova – Marea Neagră”. Programul cultural al Alianței Franceze este pe larg ghidat de voința de diversificare a publicului, în special a tinerilor [11].

Tinerii moldoveni care vorbesc limba franceză pot obține o bursă sau își pot găsi un loc de muncă bine plătit peste hotare sau în companiile mari deschise în țara noastră de investitori francezi. Anual, circa 1.000 de moldoveni merg la studii în universitățile din Franța, Belgia sau Elveția. Franceza rămâne prima limbă de studiu în Republica Moldova, chiar dacă în ultimii ani cedează teren în fața englezei. În anul de studii 2011-2012, în Moldova franceza era studiată de 163.461 de elevi și predată de 1.711 profesori. În plus, șapte licee (din Chișinău, Bălți, Ungheni, Cahul și Soroca) au clase bilingve. H.Gauthiere, responsabilă de proiecte lingvistice la Alianța Franceză, precizează că obținând Bacalaureatul lingvistic absolvenții acestor licee pot intra la universitățile din Franța fără să susțină testul. Limba franceză este studiată și de către adulți. De unii – pentru a emigra în Québec, de alții – în interes de serviciu, pe cont propriu sau în cadrul unor proiecte. Timp de cinci ani, peste 600 de funcționari publici au beneficiat de cursuri gratuite de limbă franceză de specialitate, organizate de OIF [12].

Parteneră și animatoare a francofoniei, Alianța Franceză din Moldova participă în mod activ la procesul de apropiere a Republicii Moldova de Uniunea Europeană. Ea asigură, de asemenea, procesul de formare în limba franceză a funcționarilor, a cadrelor administrative și politice din Republica Moldova în cadrul Planului plurianual pentru limba franceză în Europa, organizat de OIF. Acest plan este susținut financiar de Ministerul

Afacerilor Străine și Europene al Franței, Marele Ducat al Luxemburgului și de Delegația Wallonie-Bruxelles. Fiind și sediul CCI Franța Moldova, Alianța Franceză susține de asemenea dezvoltarea economică a țării [13].

La 13 octombrie 2008, în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene a fost semnat Memorandumul cu privire la punerea în aplicare a „Proiectului Europa”, program multianual de formare în limba franceză a funcționarilor publici din Republica Moldova. Proiectul a fost lansat în anul 2002 în baza Acordului multilateral încheiat între OIF, Franța, Comunitatea franceză a Belgiei și Luxemburg, cu scopul de a sprijini statele candidate în procesul de integrare europeană. Incluziunea Republicii Moldova printre beneficiarii planului multianual de instruire în limba franceză are loc cu titlu de excepție, întrucât „Proiectul Europa” este destinat doar statelor membre ale UE și celor candidate, indiferent de apartenența lor la Organizația Internațională a Francofoniei. Din partea Republicii Moldova, Memorandumul a fost semnat de către A.Stratan, viceprim-ministru, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, iar din partea Republicii Franceze – de către P.Andrieu, ambasadorul Franței la Chișinău [14]. În opinia lui A.Stratan, scopul de bază al acestui proiect este acordarea asistenței Republicii Moldova prin consolidarea capacităților de utilizare a limbii franceze de către diplomați și funcționarii publici. Proiectul permite funcționarilor publici studierea documentelor în limba franceză emise în cadrul UE. În același timp, potrivit lui P.Andrieu, în cadrul programului „Proiectul Europa” paginile web ale ministerelor din Republica Moldova vor fi traduse în limba franceză. Traducerea va permite atragerea mai multor investiții franceze în Republica Moldova, fiind favorizat și un nou contact al țării cu UE [15].

În cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, în timpul unei dezbateri care a precedat adoptarea rezoluției cu privire la respectarea obligațiilor și a angajamentelor asumate de către Republica Moldova, R.Rouquet, membru al Adunării și deputat francez, a ținut să sublinieze în discursul său rolul Alianței Franceze din Moldova în ceea ce privește predarea limbii franceze în cadrul Parlamentului Republicii Moldova. El susține că datorită discuțiilor despre funcționarea instituțiilor democratice din Republica Moldova pentru prima dată în ultimii ani au apărut speranțe reale de stabilitate și progres. Datorită reformelor și planurilor întreprinse, situația drepturilor omului și a statului de drept în Republica Moldova s-a îmbunătățit foarte mult. R.Rouquet a menționat în special crearea planului național de acțiune pentru drepturile omului și a programului privind egalitatea de gen. Deputatul francez a constatat că Republica Moldova duce încă o mare lipsă de resurse, însă ea a reușit să întreprindă o serie de acțiuni și cu foarte puține resurse. Aceasta s-a datorat unei reale voințe politice a noilor lideri. De asemenea, în opinia deputatului francez, deși problemele persistă, în special în domeniul justiției și al corupției, reformele vor continua și se vor consolida. În același discurs se amintește despre evenimentul major pentru viitorul european al Republicii Moldova, semnarea Acordului de Asociere și de Liber Schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană, eveniment ce constituie o oportunitate pentru țară. R.Rouquet susține că acordurile de acest tip sunt de o importanță incontestabilă. Ele pot contribui la schimbări reale și pot deveni instrumente indispensabile pentru viitoarele reforme. De asemenea, deputatul francez salută decizia Uniunii Europene de a deschide piața sa pentru vinurile moldovenești. Astfel, Uniunea Europeană a demonstrat că Parteneriatul Estic nu ține doar de domeniul geostrategic și nici nu presupune doar o integrare economică: aceasta este, înainte de toate, o adevărată solidaritate a valorilor comune pentru o Europă unită și liberă. În final, R.Rouquet a menționat că Franța va continua să susțină Republica Moldova pe calea integrării europene [16].

După cum se menționează în *Tratatul de înțelegere, prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză*, în perspectiva edificării unui ansamblu european, cele două state s-au angajat să creeze un climat favorabil aprofundării cooperării lor economice, care va avea o semnificație deosebită în realizarea reformelor economice în Republica Moldova [17]. În acest context Francofonia joacă un rol aparte.

În cartea „Moldavie: les atouts de la francophonie”, semnată de F.Parmentier, se vorbește despre ponderea Francofoniei în Moldova și despre impactul schimbărilor în cadrul Francofoniei asupra dezvoltării politice și economice a țării. Datorită cadrului oferit de OIF rețelelor de asistență reciprocă și cooperării europene, cetățenii Republicii Moldova se eliberează treptat de o moștenire stalinistă muribundă și aspiră la zile mai bune. Francofonia joacă un rol important în relațiile moldo-franceze și prezintă un avantaj pentru o Moldovă democratică, europeană și prosperă. Potrivit autorului, Francofonia reprezintă un vector care ar putea conduce Moldova spre Uniunea Europeană [18].

În lucrarea dată sunt câteva pagini destinate Republicii Moldova, care, conform autorului, poate fi considerată cea mai mare țară francofonă din Europa Centrală și de Est. În Moldova, franceza nu este limba maternă, dar rămâne vorbită sau înțeleasă de o mare parte a populației. URSS a promovat aici învățământul

francez (până la 80% din elevi învățau franceza în școală în ajunul independenței, publicația Humanité era diseminată în chioșcurile de ziare). Pentru mulți moldoveni, practicarea limbii franceze în epoca sovietică era o modalitate de a-și păstra latinitatea, cultura proprie, în timp ce vorbirea în public a limbii române era un lucru discriminatoriu. Astăzi, încă 45% din moldovenii învață franceză. Prezența unui număr mare de francofoni (10-20% din populație), bine pregătiți, pentru un salariu mediu modest, este în prezent o oportunitate pentru dezvoltarea de call centre și externalizarea anumitor activități de servicii. Aceasta permite unor companii franceze să-și reducă costurile, să-și îmbunătățească competitivitatea și rentabilitatea. Francofonia și francofilia în Moldova ar putea constitui niște atuuri pentru cucerirea unor noi cote de piață și pentru a facilita venirea unor noi investitori, urmând exemplul unor companii majore, cum ar fi Orange, Lactalis, Société Générale și Lafarge, deja prezente cu succes de mai mult de zece ani. În pofida dimensiunii mici a pieței interne, Moldova are anumite avantaje: deja membră a unei zone de comerț liber cu Rusia și în CSI, țara a semnat la 27 iunie 2014 un acord de liber schimb complet și aprofundat cu Uniunea Europeană. Franța beneficiază de o imagine bună, dar rămâne puțin cunoscută, iar mass-media se concentrează în principal pe problemele locale sau pe programele de știri rusești. Nu există o școală franceză în Moldova, dar nevoia începe să se simtă mai ales în rândul elitelor moldovenești, într-un context dominat de singura școală internațională americană, studiile la care sunt costisitoare. Odată cu creșterea nivelului de trai local, o școală franceză își va găsi locul în această țară. Există totuși 8 filiere francofone în școli și licee; 3.711 de elevi urmează o filieră bilingvă în limba franceză la nivel primar și 6.260 la nivel secundar. Există 6 filiere de limbă franceză la nivel de licență, care au fost înființate de AUF: medicină, informatică, tehnologii alimentare, relații economice internaționale, managementul și administrarea afacerilor și drept. În rândul funcționarilor publici de rang înalt, numărul de francofoni poate fi estimat între 10% și 20%. Cu toate acestea, dispariția treptată a programului OIF de formare pentru înalții funcționari (mai mult de 200 de funcționari instruiți) nu încurajează menținerea Francofoniei în elita administrativă a țării. Mulți au învățat franceză la școală și au încă o înțelegere pasivă, dar nu au ocazia de a o practica. Pe măsură ce Moldova își intensifică cooperarea cu Uniunea Europeană, corpul său diplomatic și personalul ministerelor tehnice responsabile de relațiile internaționale se îndreaptă mai mult către limba engleză. Astfel, Francofonia în Moldova rămâne fragilă și în declin [19].

În discursul prezentat cu ocazia Zilelor Francofoniei, ediția 2018, P. Le Deunff, ambasadorul Franței în Republica Moldova, a afirmat că Francofonia în Moldova este, în primul rând, legătura afectivă între Franța și Moldova, o legătură utilă populațiilor celor două state. Este, în fine, un angajament politic comun în favoarea diversității limbilor și culturilor în lume și pentru promovarea valorilor fundamentale. Între Franța și Moldova există în primul rând o proximitate lingvistică. Originea comună a limbilor, cea latină, este ceea ce a permis consolidarea relațiilor între Franța și Moldova pe parcursul secolelor. Studiarea și răspândirea limbii franceze în Moldova a format mai multe generații ale culturii franceze, și anume – din secolul XVIII, de când limba franceză transmite valorile umaniste ale Revoluției franceze și ale filosofiei iluministe. În același discurs se menționează că o adevărată legătură emoțională continuă să încurajeze noile generații, care studiază limba franceză în cadrul filierelor bilingve sau francofone, în școli sau universități [20].

Președintele Republicii Franceze E.Macron a declarat recent că, datorită abnegației moldovenilor, Francofonia în Moldova este „o inimă care bate”, „un corp viu”. În cadrul ceremoniei de înmânare a scrisorilor de acreditare de către ambasadorul Republicii Moldova în Franța, E.Druc, președintele E.Macron a salutat relațiile de prietenie dintre cele două state, favorizate în mod special de atașamentul țării noastre față de valorile francofone. Totodată, E.Macron a exprimat susținerea Franței pentru o cooperare strânsă între UE și Republica Moldova, adaptată la rezultatele ce vizează implementarea reformelor interne, dar și la nivelul ambițiilor țării noastre. La rândul său, ambasadorul E.Druc a exprimat mulțumiri cordiale pentru sprijinul Franței în cooperarea pe multiple planuri și a evidențiat prioritatea mandatului său de a dezvolta, în continuare, relațiile dintre cele două state [21].

Concluzii

Reprezentând o legătură emoțională și utilă, Francofonia este un proiect politic comun. Francofonia de astăzi este de asemenea voința colectivă de a promova în lume anumite valori fundamentale: libertatea, respectul drepturilor omului și a statului de drept. Această dimensiune politică a proiectului francofon are o rezonanță particulară în Moldova. Astfel, Francofonia în Moldova este o afinitate, o proximitate deosebită între Franța și Moldova, o legătură utilă, în special pentru tineri, este un angajament politic comun în serviciul diversității culturale și al promovării valorilor fundamentale.

Realizările obținute până acum în cadrul cooperării moldo-franceze ar putea reprezenta un început pentru modernizarea țării în baza modelului european. Francofonia în Moldova contribuie la formarea unor noi elite, la promovarea diversității culturale și la crearea de locuri de muncă pentru cetățenii francofoni, reprezentând un mijloc eficient de europenizare a Republicii Moldova.

Franța reprezintă partenerul privilegiat al Republicii Moldova în dezvoltarea capacităților de racordare la standardele europene anume prin intermediul acestui factor de verticalitate culturală – Francofonia. Este important de a înțelege faptul că aceasta nu poate fi un substituent al politicii externe, însă este un instrument specific de colaborare multilaterală și bilaterală.

Moldova, prin Francofonie, devine mai democratică, mai deschisă, mai tolerantă și are o poartă suplimentară către Europa, o altă cale pe care ea poate să se facă valorizată și să-și reafirme angajamentul față de valorile la care a aderat și pe care le declară de la cele mai înalte tribune.

Francofonia joacă un rol important în relațiile moldo-franceze, Franța având vocația de a fi un actor important în două zone integrate: Uniunea Europeană și lumea francofonă. Din cele menționate mai sus se poate concluziona că ponderea Francofoniei în Republica Moldova este majoră și are un impact asupra dezvoltării politice și economice a țării.

Aderarea Republicii Moldova la Francofonie favorizează, în primul rând, accesul la valorile spirituale ale Francofoniei, ceea ce facilitează reanimarea culturii și civilizației franceze în țara noastră, consolidează situația limbii franceze în sistemul de învățământ, permite Republicii Moldova să participe la un șir de programe pentru dezvoltare în domenii ca pregătirea cadrelor, ajustarea structurală, comunicații, reforma sistemului de drept etc. și, în sfârșit, contribuie la o reorientare rapidă a țării spre modelul economic al statelor occidentale. Francofonia în Moldova contribuie la formarea unor noi elite, la promovarea diversității culturale și la crearea de locuri de muncă pentru cetățenii francofoni. Francofonia reprezintă un mijloc evident de europenizare a Republicii Moldova.

Referințe:

1. *Organisation Internationale de la Francophonie. Qui sommes-nous ?*// Disponibil: <http://www.francophonie.org/Qui-sommes-nous.html> [Accesat: 7.02.2016]
2. *Langue française*// Disponibil: <http://www.francophonie.org/-Francais-et-langues-partenaires-.html> [Accesat: 17.01.2016]
3. HARCENCO, B. Moldova este interesată în dezvoltarea relațiilor cu Franța și cu alte țări francofone. În: *Moldova Suverană*, 1998, nr.228 (19425), p.3.
4. Serviciul de presă al Parlamentului. Francofonia și Moldova. În: *Moldova Suverană*, 1998, nr.227 (19424), p.1-2.
5. Serviciul de presă al Parlamentului. Valeriu Matei a dialogat cu ministrul Francofoniei. În: *Moldova Suverană*, 1998, nr.227 (19424), p.2.
6. CHAUPRADE, A. *L'espace économique francophone. Pour une Francophonie intégrale*. Paris: Ellipses, 1996, p.101.
7. *Edmond Pamboukjian: La momentul potrivit, Moldova își va ocupa locul care-i aparține în UE. Discursul Ambasadorului Franței, Edmond Pamboukjian, rostit cu ocazia încheierii misiunii sale în Republica Moldova, 19 martie 2007*/Disponibil: http://europa.md/primary.php?d=rom&n=Interviuri.0_1214, [Accesat: 24.05.2016]
8. *Discours prononcé par M. Jacques Chirac, Président de la République à l'Université d'Etat de Moldavie*, Chisinau, 04.09.1998 Disponibil: <https://www.moldavie.fr/Archive-Discours-prononce-par-Monsieur-Jacques-Chirac.html> [Accesat: 24.05.2018]
9. *Prin Francofonie – în Europa și în lume*// Disponibil: <http://www.moldova.md/md/relatite/2529/> [Accesat: 24.05.2018]
10. *Francofonia, o poartă suplimentară spre Uniunea Europeană* // Disponibil: http://adevarul.ro/moldova/actualitate/francofonia-poarta-suplimentara-uniunea-europeana-1_51495eac00f5182b852e4ea3/index.html [Accesat: 28.02.2016]
11. *Alianța Franceză din Moldova: primul centru cultural străin în Republica Moldova* Disponibil: <https://www.alfr.md/spip.php?lang=ro§ion=65&subsection=83&article=115> [Accesat: 21.02.2016]
12. *Francofonia, o poartă suplimentară spre Uniunea Europeană*// Disponibil: http://adevarul.ro/moldova/actualitate/francofonia-poarta-suplimentara-uniunea-europeana-1_51495eac00f5182b852e4ea3/index.html [Accesat: 28.02.2016]
13. *Alianța Franceză din Moldova*. Disponibil: <https://www.alfr.Md/spip.Php?lang=ro§ion=66&subsection=88&article=122> [Accesat: 21.02.2016]
14. *La Chișinău va fi semnat Memorandumul privind „Proiectul Europa”*. Disponibil:

- <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/475736/> [Accesat: 21.02.2016]
15. *Funcționarii moldoveni vor învăța limba franceză în cadrul Proiectului Europa*. Disponibil: <http://www.2011.europa.md/stiri/show/4239/functionarii-moldoveni-vor-invata-limba-franceza-in-cadrul-proiectului-europa> [Accesat: 21.02.2016]
16. *Activitatea Alianței Franceze remarcată*. Disponibil: <https://www.alfr.md/spip.php?lang=ro§ion=168&subsection=196&article=4500> [Accesat: 21.02.2016]
17. *Tratat nr.1993 din 29.01.1993 de înțelegere, prietenie și cooperare între Republica Moldova și Republica Franceză*. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=360245> [Accesat: 29.03.2016]
18. PARMENTIER, F. *Moldavie: les atouts de la francophonie*, 2010. ISBN 9782352700760
19. ATTALI, J. *La Francophonie et la Francophilie, moteurs de croissance durable*. Paris, 2014. 246 p. ISBN: 978-2-11-009886-3
20. *Zilele Francofoniei 2018 – Discursul E.S. Domnului Pascal LE DEUNFF*. Disponibil: <https://md.ambafrance.org/Zilelor-Francofoniei-2018-Discursul-E-S-Domnului-Pascal-LE-DEUNFF#Discursul-E-S-Domnului-Pascal-LE-DEUNFF-Ambasador-al-Fran-ei-in-Republica-nbsp>. [Accesat: 25.05.2018]
21. *Președintele Franței, Emmanuel Macron, de vorbă cu ambasadorul Republicii Moldova la Paris, Emil Druc*. Disponibil: <https://unimedia.info/stiri/presedintele-frantei-emmanuel-macron-de-vorba-cu-ambasadorul-republicii-moldova-emil-druc-la-paris-141253.html>. [Accesat: 03.12.2018].

Date despre autor:

Violeta COTILEVICI, doctorandă, Școala doctorală Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova; lector la Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, USM.

E-mail: violetterosca@yahoo.fr

Prezentat la 19.01.2019